ותלמוד תורה כנגד כולם. שקול כנגד כולם: **ב אין פוחתין לפאה ששים.** מדקתני: **אע"פ שאמרו אין לפאה שיעור.** מלמודייתא כלמדנו: **הכל לפי גודל השדה.** אם שדהו גדולה ועניים מועטים, נותן ומוסיף על ששים לפי גודל שדהו. ואם שדהו קטנה ועניים מרובים, מוסיף על ששים לפי רוב העניים: **ולפי הענוה.** אית דגרסי ענוה בו"ו, כלומר לפי רוב ענותו ירבה לעניים, לשון ועונתך תרבני (תהלים י"ח). ורמב"ם פירש לשון עניה, כלומר מה שמענה התרן. ואית דגרסי ענבה בבי"ת, ופירושו גודל הגרגרים וקטנן, שאם היו השבלים של שדה במקום אחד מלאות וטובות ובמקום אחר נאומות דקות, לפי יניח הפאה כולה מן

כֻּלָּם׃ **ב אֵין פּוֹחֲתִין לַפֵּאָה מִשִּׁשִּׁים. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ׀ אֵין לַפֵּאָה שִׁעוּר, הַכֹּל לְפִי גֹּדֶל הַשָּׂדֶה׃א, וּלְפִי רֹב הָעֲנִיִּים, וּלְפִי רֹב הָעֲנָוָה׃ב:**

דצירוסלמי ומייתי ליה הר"ש שאומר לו הבא גמליש וטעון תף שיתעבר וכדתנן בפרק ז' מ"ת ובשדהו קטנה פשיטא שלא יפחות משש סאה מעט. ודברי הרמב"ם בפירושו נראין כדברי הר"ש אבל במיבורו סוף פרק ז' מהלכות מתנות עניים כתב ומוסיף על אחד משש לפי גודל השדה וכו' כיצד שדה שהיא קטנה ביותר שאם היה ממנה אחד משש סאין מועיל לעני הרי זה מוסיף על השיעור וכן אם היו העניים מרובים מוסיף וכו' נראה שמפרש לפי גודל השדה שיכלול גם אם היא קטנה וכאילו אמר התנא לפי מיכות השדה אם גדולה אם קטנה] **ולפי [רוב] הענוה.** [וכן העתיק הר"ש. והר"ב שלא העתיק מידת רוב הוא כגירסת שדר המשנה דצירוסלמי וכן הוא שם בגמרא ובפי'

פירוש המשניות להרמב"ם

ב יש מי שיקרא ענוה בוי"ו ופירושו מה שתענה הארץ אם זרע רב או מעט ויש מי שיקרא ענבה בבי"ת ופירושו גודל הגרגרים או דקותם ורוע פריהם ושני הענינים קרובים זה לזה והסברא היוצא משלש אלה הדרכים אינו אלא לתת לעניים מתנה יתירה ואם תהיה השדה גדולה והעניים מועטים יתנו לפי גודל השדה ואם הארץ מעוטה והעניים רבים יתנו לפי

מלאכת שלמה

כולן. פי' הא' הרב משה מלמץ ז"ל בריש פי' לשה"ש כי ע"כ אמרו ומ"ש כנגד כולן לפי כי הא"ת הוא כל והמלוה היא חלק והכל מעיד על החלק ולא החלק על הכל ולא על חלק זולתו ועוד הארין ע"ש. ואומה שאנו מומרים בכל יום בשחרית בקדושים אלו דבריס וכו' כ' התוס' בפ"ק דברכות די"ב ע"א דריש הוי משנה וסיפא הוי בריית' ע"כ: **ב אין פוחתין כו'.** בחולין אמרי' דממני' מיירי בארץ ישראל ואמו רב ושמואל ושמעינן התם דגם בחוץ לארץ אין פוחתין מס': **אע"פ שאמרו אין לפאה שיעור.** התם מלמודייתא והכא מדקתני אי נמי התם אין שיעור למעלה קאמר והכא קאמר למטה יש לה שיעור מן התורה. עיין בתמיהין לעיל. וברמב"ם קוף פ"ק דה' מ"ע משמע דלקי על פי שאמרו אין לפאה שיעור קאי מדקתני אין פוחתין לפאה

י כ י ן — תפארת ישראל — ב ו ע ז

שלוש בניהן: **ט.** שקולה ככולם מדמניא לידי מעשה [בקידושין ד"מ] מיהו דוקא במלות גמ"ח שאפשר לעשות ע"י אחרים. אבל בפ"ק דעשות הגמ"ח ע"י אחרים מבטל את"ת כדי לקיימה [כמ"ק ד"ט ע"ב] (ג): **י.** נ"ל דר"ל אע"פ שאמרו אין פוחתין אפ"ה אין שיעור למעלה. דהכל לפי וכו': **יא.** לרמב"ם ר"ל אם השדה קטנה עד שכשיתן ממנו חלק ס' להעני יהיה מועט מאוד. אזי יוסיף על חלק ס': **יב.** מה שמענה הארץ בעשתה מרובה. דהיינו [יומר מס'] לפי מענית המתריסקא [א"נ שבולת גופה נקראת ענוה כדאשכחן לקמן פ"ו מ"ז ענוה של שעורה]. לשם רומז השדה שיש שמה. וע"ע שמה מהן עשו הרבה. והשתה השתרוגה שנקנה השדה עשתה מועט. לריך להוסיף וליתן יותר משתה מ' לפאה [וע"ל ה"ט משום דפאה נתנה בשתורר לקרקע כרפ"ד] כך פי' הגרב"ג זצוק"ל. ול"נ שהוא

משנה ראשונה

מלוה וכדומה. וע"ל שהכוונה על מי שמחדש דבר חמד בתורה וכדולי הכוונה על מי שמכוון לש"ש. ע"ל זו"פ): **ב אין פוחתין לפאה משישים.** פי' הר"ב מדרבנן. ונ"ל שאם פיחת חייב להוסיף. ומ"מ התוספתא חייב במעשר כיון דמדאוריי"תא אינה פאה שכבר נפטר. ועי' במשנה למלך ספ"ג מהמ"ע דלעיכא מ"ד בירוסלמי כשפיחת ואח"כ השלים שיהיה חייבים ליתני אין פוחתין לפאה מס' ודיו דשפיר הוה משמע דין בשדה גדולה ודין בקטנה (רמ"ז): ד"ה **ולפי רוב הענוה וכן העתיק הר"ש.** לע מנלחני כן שם (לה"מ):

ציונים

ב אין פוחתין. מולין קלו. מיימוני פ"ו מהל' מת"ע הלט"ו שמג לאוין רפד.

שינויי נוסחאות

ב ואע"פ. במולין ג' אע"פ וכ"ה בירוסלמי. **אין לפאה שיעור.** במולין שם הפאה א"ל שיעור. **רוב הענוה.** בירוסלמי ל"ג מלת רוב. ובד"ס ג' ולפי העניה:

תוספות חדשים

ב [תי"ט ד"ה] **לפי גודל כו' בפ"ח משנה ח' עכ"ל.** והיינו הא דתנן התם היה לו מאתים תסר דינר תפילו אלף נותנין לו וק"ל.

ראשון לציון

פ"א [משנה ב] **ולפי רוב הענוה.** בערוך ערך ענוה כתב בזה"ל בריש פאה ולפי הענוה פירוש קמה כלפרסינין לעיל בענב (ער' נקמן פ"ז מ"ז העתקתי) פי' אחר קשירת הלבר הפרוד בלשון הקודש קרוי עניבה כו' ותנן שאמר ענוה בו"ו שוה במקום ב' ו"ל לפי עניותו של בעל השדה מן ועונתך תרבני ופי' לפי גודל השדה ולפי רוב העניים שדהו מרובה ועניים מועטים נותן לפי שדהו. שדהו משונה ועניים מרובין נותן לפי עניים עכ"ל. לע ולמד שלא היה מיבת רוב בגרסת הערוך וגם מה שפירש המורי"ט נגד הר"ב בענין לפי גודל השדה דלעיל מוסיף אלא שלא יפחות משש הוא נכון למאד גם בכוונת פירוש הערוך: [בר"ב ד"ה] **הכל לפי גודל השדה כו' נותן ומוסיף (עד) ששים כו'** אולי ל"ל עד ששים ולפי הג"ה קלה כזו ימיבא ממיבת הס"ט. שוב מלאתי בסוף ספר בית תלמוד שמיבר הגאון מצ"ל בשמ"ש כך כתב:

תוספות אנשי שם

ב במשנה **מששים.** הא דלא מתלקי' הפאה לג' עניים כתרומה. משום דלשיעורא דתרומה אית דמן בקרא ועיין פ"ד דתרומות (רמ"ז): בר"ב סוד"ה **הכל לפי כו'. לפי רוב העניים.** וסיים הר"ש וע"ז קאי ולפי עניה שבזה לא נתנו תכמים שיעור ולפי עניותו יבבה לעניים וכו' ע"ש: תוי"ט ד"ה **לפי כו' ותמהני למה יוסיף כו'.** אינה תמיה דקתי"ל ליתן כבבה ה' אחר נתן לו. ולתי"ה

(ג) **אב"י** ובמידושי אמרתי לבאר המשנה הקדושה. לבין דמלות פאה לבתחילה בפופה וכע"ר זצוק"ל לקמן בפ"ג והבבורים הס בהפך רחם ותחלת הפירות והביכורים רפ"ג. וכן כמו שהפאה והבבורים הס נקודות הגבול במקום ובזמן. זה בפוף וזה בראש. בן לענין התיכות הפנימי. הרחיון הוא נקודה הרחבית הרומנית לרחות ולהרחות את פני ה' בתעון קדשו. וג"ת היא נקודה הפופית בעובי גשמי של מעשה. ובפרט שג"ת בגופו לבקר ולקבור שהוא בפוף החייט. נמלא שכל אלו הנמנים בתן הס דוגמת מנקודות הגבולים של המלוות בכמות ואיכות. וכל נקודה של הגבול אין רחוי להיות לה שיעור. דחל"ב לריך גבול לגבול. והבי בתמת אין למלות התלו שיעור ונקטה המשנה מתלה פאה ותח"ב בבורים. הפוף קודם לראש. משום

(ג) **אבות** ומידושי ממרתי לבאר המשנה הקדושה. לבין דמלות פאה לבתחילה בפופה וכע"ר זצוק"ל לקמן במ"ג והבבורים הס בהפך רחם ותחלת הפירות והביכורים רפ"ג. וכן כמו שהפאה והבבורים הס נקודות הגבול במקום ובזמן. זה בפוף וזה בראש. בן לענין התיכות הפנימי. הרחיון הוא נקודה הרחבית הרומנית לרחות ולהרחות את פני ה' בתעון קדשו. וג"ת היא נקודה הפופית בעובי גשמי של מעשה. ובפרט שג"ת בגופו לבקר ולקבור שהוא בפוף החייט. נמלא שכל אלו הנמנים בתן הס דוגמת מנקודות הגבולים של המלוות בכמות ואיכות. וכל נקודה של הגבול אין רחוי להיות לה שיעור. דחל"ב לריך גבול לגבול. והבי בתמת אין למלות התלו שיעור ונקטה המשנה מתלה פאה ותח"ב בבורים. הפוף קודם לראש. משום

ציונים
ג **נותנין פאה**. תו"כ פרשת קדושים. **ובלבד שיתן**. מיי' שם פ"ג הל"ב. סמג שם.

תוספות חדשים
משנה ג [ת"ט ד"ה] **ובלבד כו' אבל בחבור וכו'**. ולפענ"ד דגם בחבורו כונתו שיתן בסוף מכל שדהו דלמ"ה תכמי ים למוש לרמתים שיעמו מעט בסוף ויאמרו שלהשליש מניחין אותו ומ"ש בחבורו למה שנאמר בשדה אחר שהפריש את הרלשונה נ"ל פי' לכל השדה מוך מפאה דלמשנה שעליה אין צריך להפריש וכן יש לפרש הירושלמי אפשר קדשה משום פאה פי' כיון דקדשה ולמי ג"ל ליתן פאה על פאה וכ"ג מדברי הר"ש נמצ פירוש וז"ל ג"ן משמייר על המצוה הנשארת קאמר שלא תאמר ס' בכל השדה שהיה קודם שנתן כלל עכ"ל ג"כ אין כאן חזרה כדברי הרמב"ם כלל (הר"ש):

חידושי מהרי"ח
ג [ת"ט ד"ה] **ובלבד שיתן בסוף כשיעור כתב הר"ב והרמב"ם פי' כו' אבל בחבורו כו' כשיעור הפאה הראויה למה שנשאר בשדה אחר שהפריש את הראשונה כו' עכ"ל**. נראה לדעת הרב תוי"ט שבחבורו פירש כמו שמפרש כאן הרע"ב אבל לי נראה שאף אם נאמר שחזר בו אעפ"כ נראה שיש חילוק דלהרע"ב נותן בסוף השדה תשלום שיעור א' משששים עם מה שנתן כו' וזה אינו נראה דא"כ לת"ק צ"ל שאין צריך ליתן בסוף אף להשלים שיעור א' משששים וזה אינו נראה כלל דמה אם נתן בסוף כדינו צריך ליתן שיעור א' משששים וכ"ש כשלא נתן כדינו רק בתחילה ובאמצע פשיטא שצריך ליתן עכ"פ חלק ששים מכל השדה לכן נראה דכוונת הרמב"ם שאף שמה שנתן בתחילה

תוספות אנשי שם
ג בר"ב ד"ה **ובלבד כו' תשלום שיעור כו'**. ק"ה אין לפרש דס"ל בגבד שבסוף השלים שיעור שעיה לשפוקי אם כבר נתן שיעור ס' מגבד מה שבסוף לא מפטר אפילו הניח גם בסוף. דמה שבבר היה זו שאם עשה שלא כהוגן שמי דבריה שנתן בתחלת השדה וגם לא נתן כל השיעור די לו שיעשה השיעור בסוף השדה ומפטר ואם עשה שלא כהוגן בדבר ק' לבד שנתן מתחלת השדה כל השיעור לא מהני גם כשיוסיף ליתן גם בסוף השדה וכריך ליתן פאה אחרת שלימה בתלוש. מגן ל"ל דכוונתו כמ"ש הר"ש דלמטרין למשמעינן דלא מיימה כיון שנתן בתחלה או בשמצע כבר נפטר כל השדה מפאה מע"פ שאין בו ק' מס' ואם יתן בסוף להשלים השיעור יתמייב במעשר (כיון דמלתורייתא בכ"ש שני ות"כ כבר יצא י"א פאה מה"ת ומה שמוסיף אח"כ אינו אלא מדרבנן ואינם יכולים לפוטרו מחיוב מעשר שהל עליו מה"ת) קמ"ל. (ול"ל דטעמא משום דספקה ב"ד לפקר וכמ"ש בתוי"ט רפ"ה ועמ"ש בשם הירושל' פ"ו) מבל אם נתן כל השיעור מתחלת השדה פשיטא דיצא ומה שמוסיף אח"כ אינו אלא מדרבנן ואינם יכולים לפוטרו מחיוב מעשר שהל עליו מה"ת) קמ"ל. (ול"ל דטעמא משום דס"ק ב"ד לפקר וכמ"ש בתוי"ט רפ"ה ועמ"ש בשם הירושל' פ"ו) מבל אם נתן כל השיעור מתחלת השדה פשיטא דיצא ומה שמוסיף אח"כ אינו אלא מדרבנן ואינם יכולים לפוטרו מחיוב מעשר שהל עליו מה"ת) קמ"ל. (ול"ל דטעמא משום

הרמב"ם ובמיבורו אין הכרע]. ומ"ש הר"ב בשם הרמב"ם מה שמענה המרן מגומר בדבריו. אם זרע רב או מעט. ומ"ש הר"ב ואית דגרס ענבה בבי"ת וכו'. לקמן במשנה ז' פרק ו' כתב דעגוה בוי"ו כמו בבי"ת: **ג נותנין פאה מתחלת השדה ומאמצעה**. ולא אמרינן דפאת שדך משמע דוקא בסוף כלמשמע לשון פאה ואם נתן ממחילה ומאמצע לא מקדש בדין פאה ולחייב במעשר. הר"ש: **ובלבד שיתן בסוף כשיעור**. כתב הר"ב והרמב"ם פירש ובלבד שיתן בסוף כשיעור פאה הצריכה לכל השדה וכו' אוך ממה שהניח בתחילה ובאמצע. כן כתב בפירושו אבל בחיבורו בפ"ב

ג נוֹתְנִין פֵּאָה מִתְּחִלַּת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בַּסּוֹף כַּשִּׁעוּר״.

פירוש המשניות להרמב"ם

רוב העניים וכן אם תוציא הארץ זרע רב והעניים מועטין יתנו הרבה ומאשר זכרנו יתבאר לך שאר עניני ההיקש בג' ענינים אלו. **ג נותנין וכו'** דעת תנא קמא שיעזוב הפאה מאיזה צד שירצה. ורבי שמעון אומר שהיא פאה מ"מ שיניחנה אך לא תעלה לו מצות פאה עד שיעזוב בקצה שדה על כל פנים כשיעור פאה הראויה לשדה ההיא מפני הרמאים שהם קוצרים פאות השדה וכשנשאל אותם אומרים במקום אחר נניחנה וכן יאמרו לכל מי שיראם והם קוצרים בכ"מ עד שיקצרו כל

מלאכת שלמה

הענוה והחסידות ע"כ. וה"ר יהוסף נר' שכ' וז"ל ול"ג דגרסי' ענוה בוי"ו פי' גרגרים כמו בבי"ת וכן פי' ר"ע ז"ל עלמו לק"ו. וגם מ"ש דה"ק ישער ס' לרע וליפה אין נ"ל אלא ה"פ ולפי רוב הענוה כלו' אם היתה שדהו קטנה ושמה מבוחה הרבה יוסיף על ס' כאילו היתה גדולה כיון ש"ל מבוחה הרבה ע"כ: **ג נותנין פאה**. פי' ממ"ג אם סי' רפ"ד דאמי נותנין הוי בדיע' למיע' מלאכת שלמה ע"כ. וה"ר יהוסף נר' שכ' וז"ל ול"ג דגרסי' ענוה בוי"ו פי' גרגרים כמו בבי"ת וכן פי' ר"ע ז"ל עלמו לק"ו. וגם מ"ש דה"ק ישער ס' לרע וליפה אין נ"ל אלא ה"פ ולפי רוב הענוה כלו' אם היתה שדהו קטנה ושמה מבוחה הרבה יוסיף על ס' כאילו היתה גדולה כיון ש"ל מבוחה הרבה ע"כ: **ג נותנין פאה**. פי' ממ"ג אם סי' רפ"ד דאמי נותנין הוי בדיע' למיע' דמיע' מר"ם מפני ד' דברים אמרה תורה להניח פאה בסוף השדה וכו' ע"כ. ולפשטי שר"ל דאע"ג דהכא נמי במתני' ר"ש פליג מ"מ הא מודה לת"ק שאם עבר והפריש פאה מתחלתה או מאמצעיתה שפאה פאה עליה ופטורה מן המעשר: **ובלבד** ס"ג גרסי' בלבד בלא וי"ו ול"ל הר"ש שילי"ו ז"ל ובלבד שיתן בסוף כשיעור. פירוש' מפ' כשיעור המשתייר מלקלוט אחר שהניח הפאה. רי"ף וכו' ר"י

י כ י ן — תפארת ישראל — ב ו ע ז

מלשון ולא שקץ עגות עני. ר"ל אם עניות העגייס גדול מאד יכול להוסיף ליתן להס יותר ממלק ס'. ולפי פשוטו יש לומר לפי מה שמענה המרן. דאם יהוה ה' אחו את הברכה יתן לעגייס יותר מחיובו. מדלוף על פי כן נשאר לו הרבה. דברכות הטובה רבו מוכלים. וקשמע לן דאפילו יוסיף הרבה הכל פטור ממעשרות: **יג.** או מאמצעה. ולכאחילה צריך להניח בסופה: **יד.** ר"ל דבאה פליגי. מדאחיב פאת דמשמע בסופה וכאב לקלוט דמשמע גם וכמו שנכלל בזה הכל. כן אחן שכרו הוא במדה זו של הכלל הכולל הכל. עולם הזה ועולם הבא:

משנה ראשונה

מלאיעור כאהלים אינה תרומה לכ"ע לאחם ליכא אקנא עגייס וכיון שנפטר מן התורה לא מיחייב למתן אחי להפריש מן הפטור כו' ומל"מ אם מדמי תרומה לפאה ול"ע: **ג נותנין פאה מתחלת השדה וכו'**. וקשה היכי שרי לכאחלה ליתן מאחלה ובאמצע והתורה כאחב פאת שדך בהדיא. ובשלמא לר"ש דאריך שיתן גם בסוף ניחא דפאת שדך משמעי' שאריך שיתן בסוף. וכאיב נמי לקלוט דשרי נמי מקצת באחלה ובאמצע דלא נימא כולה דוקא בסוף. אבל לת"ק הא כאיב פאת שדך והיכי עקריין ליה לגמרי. ונראה דלת"ק נמי ס"ל הכי דלריך ג"כ ליתן בסוף ואחי למימר דבאחלה ובאמצע נמי שרי אם נותן בסוף ור"ש לפרושי אחי כמה יתן בסוף ולישנא דר"ש הכי משמע דקאמר ובלבד לומר דהא דשרי באחלה ובאמצע ובלבד שיתן בסוף. ול"ל לאחויהו שרי לכאחלה באמצע ובאחלה ובלבד שיתן גם בסוף. וכן מוכח בחוספתא הכיליה הר"ש דאחיב נותן פאה באחלת השדה באמצע ובסוף ואם נתן בין באחלה בין באמצע בין בסוף יצא. ר"ש אומר אם נתן בין באחלה בין באמצע בין בסוף ה"ז פאה ולריך שיתן בסוף כשיעור. ע"כ מבואר דאחי גווני נקט ת"ק בריישא דנותן לכאחלה אם נותן שלשה פעמים באחלה ובאמצע ובסוף ואם נתן ליעבד אפילו במקום אחד משלשתן יצא. ור"ש

מלאיעור כאהלים אינה תרומה לכ"ע לאחם ליכא אקנא עגייס וכיון שנפטר מן התורה לא מיחייב למתן אחי להפריש מן הפטור כו' ומל"מ אם מדמי תרומה לפאה ול"ע: **ג נותנין פאה מתחלת השדה וכו'**. וקשה היכי שרי לכאחלה ליתן מאחלה ובאמצע והתורה כאחב פאת שדך בהדיא. ובשלמא לר"ש דאריך שיתן גם בסוף ניחא דפאת שדך משמעי' שאריך שיתן בסוף. וכאיב נמי לקלוט דשרי נמי מקצת באחלה ובאמצע דלא נימא כולה דוקא בסוף. אבל לת"ק הא כאיב פאת שדך והיכי עקריין ליה לגמרי. ונראה דלת"ק נמי ס"ל הכי דלריך ג"כ ליתן בסוף ואחי למימר דבאחלה ובאמצע נמי שרי אם נותן בסוף ור"ש לפרושי אחי כמה יתן בסוף ולישנא דר"ש הכי משמע דקאמר ובלבד לומר דהא דשרי באחלה ובאמצע ובלבד שיתן בסוף. ול"ל לאחויהו שרי לכאחלה באמצע ובאחלה ובלבד שיתן גם בסוף. וכן מוכח בחוספתא הכיליה הר"ש דאחיב נותן פאה באחלת השדה באמצע ובסוף ואם נתן בין באחלה בין באמצע בין בסוף ה"ז פאה ולריך שיתן בסוף כשיעור. ע"כ מבואר דאחי גווני נקט ת"ק בריישא דנותן לכאחלה אם נותן שלשה פעמים באחלה ובאמצע ובסוף ואם נתן ליעבד אפילו במקום אחד משלשתן יצא. ור"ש

ובמלמע: **אם שייר קלח אחד.** בסוף המסה והניח חומו לפאה, סומך עליו. וכל מה שהניח בחלמע ובמחלה, תורת פאה עליה: **ואם לאו.** שלא הניח לפיכך קלח אחד בסוף המסה לפאה, הרי מה שהניח בחלמע ובמחלה, הניח משובה פאה שלא דין הפקר יש לה ופליג מדרבי שמעון לחמר דמכל מקום היא משובה פאה שלא ממתנות עניים כחב וז"ל ולריך שיניח בסוף המסה כשיעור הפאה הרחויה למה שנשאר בשדה אחר שהפרים את הרשעונה ע"כ. והדין עמו שאחר כן מפירושו שכן הוא בירושלמי. רשעונה מהו. מן מה דחני הכי זו פאה ולריך ליתן בסוף כשיעור. הלא אחר קדמה משום פאה. מהו כשיעור המשתייר. כל שדהו או כשיעור המשתייר. לפשר לומר קדמה משום פאה שלא ממתנות עניים כחב וז"ל ולריך שיניח בסוף המסה כשיעור הפאה הרחויה למה שנשאר בשדה אחר שהפרים את הרשעונה ע"כ. והדין עמו שאחר כן מפירושו שכן הוא בירושלמי. רשעונה מהו. מן מה דחני הכי זו פאה ולריך ליתן בסוף כשיעור. הלא אחר קדמה משום פאה. מהו כשיעור המשתייר. כל שדהו או כשיעור המשתייר. לפשר לומר קדמה משום פאה שלא

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם שִׁייֵר קֶלַח אֶחָד[יט], סוֹמֵךְ לוֹ מִשּׁוּם פֵּאָה[כ]. וְאִם לָאו[כא], אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא

ומימר כשיור [כשיעור כ"ל] כל שדהו חלא כשיעור המשתייר: **אם שייר קלח אחד וכו'.** פירש הר"ב בסוף המסה והניח חומו לפאה וקשה לחתי חס נתן קלח חחד בסוף כלשון ר"ש. וע"ק ומה לחו חינו נותן לא נתן הל"ל שהרי כבר נתן. ומיהו זה יש לומר דלהכי קחתי נותן משום הפקר דעד השתא לא הוה משום הפקר. ולהכי חס עדיין לא לקחוהו עניים לריך שיתן ויפקירם בין לעניים בין לעשירים. חלא קושיח הרחשונה מיהו בחמקומה עומדת. והר"ש פירש בענין חחר וז"ל חס שייר קלח חחד סומך לו משום פאה כשנתן שיעור פאה ומבקש להוסיף חייבי דיכול להוסיף על המחובר. ויש לו תורת פאה לפטור מן המעשר. ומה לחו כלומר שבבר חלשו חינו נותן חלא משום שורש אחד לפאה ויעזוב כל מה שיעזוב בזולת המקום ההוא נסמך אל השורש ההוא [ויהיה מכלל הקלח ויקרא פאה, ואם לא הניח בחובו כלום תקרא הפקר ולא פאה.] והוא מה שיאמרו סומך לו משום פאה. ופי' **שייר.**

פירוש המשניות להרמב"ם

השדה ור' יהודה אומר שהמניח באיזה מקום שירצה או בקצה [נ"א בתחילת] השדה או באמצעה אינו פיאה בשום פנים אבל הוא הפקר ולא נקרא פאה משניח בתחילת השדה או באמצעיתו אלא אם כן הניח בקצה השדה ואפי' אם שייר בו' יהודה אומר שהמניח באיזה מקום שירצה או בקצה [נ"א בתחילת] השדה או באמצעה אינו פיאה בשום פנים אבל הוא הפקר ולא נקרא פאה משניח בתחילת השדה או באמצעיתו אלא אם כן הניח בקצה השדה ואפי'

מלאכת שלמה

פלוג מדר"ם וס"ל דכי יהיב פאה בחמלע בחמובר ובקש להוסיף ס"ל חס פאה חלא כשיעור בסוף בחמובר קלח ג' לפחות. ושייר קלח ג' דקל' חסוף דר"ם קחמיר. וסומך פאה שהניח בחמלע חו בחחלה חל קלח שבסוף ופיפלו הניח בחחלה חו בחמלע כשיעור ס' ויומר מניח בסוף קלח ג' וטופל הרחשון חליו כדחי' בירושלמי. ואם לח הניח קלח בחמובר בסוף חין לפחה של חמלע חו של חחלה חס פאה לחין פאה בחמובר חלא בסוף חלא נותן משום הפקר ויפקיר לעניים ולעשירים. וה"מ משום דהניח הפחה שלא בחקומה. חבל חס כלה שדהו ולא הניח פאה כלל בחמובר מודה ר"י לחזרה פאה לעחרים. וכיון לחזרה לחכולן הוא לחזרה. והכי חימח בחוס' ר"י ס"ל חס שייר קלח ג' סומך לו משום פאה ואם לאו חינו נותן חלא משום הפקר חר"י דג"ע נזכל נתן שנתן חת הפאה ומבקש להוסיף לא נתן מן הקמה נותן מן העחרים וכו'. פי' דג"ע לחינו נותן חלא משום הפקר בשכבר נתן בחחלה חו בחמלע שיעור בחמובר ובקש להוסיף ליתן להם בחלוש וכן פי' רשב"ם ז"ל עכ"ל ז"ל: **ר"א אם שייר בו'.** פי' הרע"ב ז"ל חלמח בחפי נפשה היא ומייתי בשנתן שיעור פאה ומבקש להוסיף כו' חע"כ הפקיר לעניים ולעשירים כשחטה כ"ה כך פי' ר"ש ז"ל. וע"ל לקמ' ב"ש חודו לחייב בחמעשר כי לא הפקיר חה שהוסיף בחלוש חלא לשם פאה הוסיף ואין עליו תורת פאה והו פאה בטעות ותייב בחמעשר כו' והרחב"ס ז"ל פי' דר"י קחי לחילתיה דת"ק ור"ש וכו'. ובירו' חפ' טעמח דת"ק ור"ש. ר' יוסי בשם ר"ל פי' טעמח דת"ק דכתיב ובקוצרכם חה ת"ל לקוטר קרא יתירה ללמד חו מחחלת השדה חו מחמלעה יכול לחת פחה. ור' יוחנ בשם ר"ל פי' טעמח דר"ש לקוטר יתירה חתח לשמעי' שחס נתן פחה בחחלת השדה ומחמלעה קדשה היא ותורת פחה עליה להפטר מן המעשר שגם היא נקרחת פחה למה שכבר קנר ומיהו לח מפטר בהכי עד שיתן בסוף כשיעור. ושם לח הניח פחה בסוף השדה על שחרית החזוחה שקנר חחר פחה רשחזוה לריך ליתן פחה מן החלוש. ולפי' הרחב"ס ז"ל דס"ל דר"י בח לחלוק דבית ר"י הכי ובקוצרכם לח תכלה פחת שדך שתהא בחלמע ובחחלה. ובירושלמי לח"ק חפילו חלא בחחלה. ולקוטר לדיעבד. ולר"ש פחת לחשלומי חיוב פחה. ולקוטר דגם בחלמע ובחחלה לפטור ממעשר. ולר"י לקוטר חינו פחה עד לשיכח נמי פחת. ובירושלמי חמרי' דמה שחמר ר"ש ובשדך שיתן בסוף כשיעור היינו

משנה ראשונה

המחכון שבסוף. שכל שנתן בחחלה חין עליו תורת פחה עד נתינה שלבסוף: **אם שייר קלח אחד.** הר"ש מפרש לה דלמו מדלטיל קחי חלא

בחלמע ובחחלה. ובירושלמי לח"ק פחת למטה. ולקוטר לדיעבד. ולר"ש פחת לחשלומי חיוב פחה. ולקוטר דגם בחלמע ובחחלה לפטור ממעשר. ולר"י לקוטר חינו פחה עד לשיכח נמי פחת. ובירושלמי חמרי' דמה שחמר ר"ש ובשדך שיתן בסוף כשיעור היינו שלריך ליתן פחה מן החלוש. ולפי' הרחב"ס ז"ל דס"ל דר"י בח לחלוק דבית ר"י הכי ובקוצרכם לח תכלה פחת שדך שתהא בחלמע ובחחלה. ובירושלמי לח"ק חפילו חלא בחחלה. ולקוטר לדיעבד. ולר"ש פחת לחשלומי חיוב פחה. ולקוטר דגם בחלמע ובחחלה לפטור ממעשר. ולר"י לקוטר חינו פחה עד לשיכח נמי פחת. ובירושלמי חמרי' דמה שחמר ר"ש ובשדך שיתן בסוף כשיעור היינו שלריך ליתן פחה מן החלוש. ולפי' הרחב"ס ז"ל דס"ל דר"י בח לחלוק דבית ר"י הכי ובקוצרכם לח תכלה פחת שדך שתהא בחלמע ובחחלה. ובירושלמי לח"ק חפילו חלא בחחלה. ולקוטר לדיעבד. ולר"ש פחת לחשלומי חיוב פחה. ולקוטר דגם בחלמע ובחחלה לפטור ממעשר. ולר"י לקוטר חינו פחה עד לשיכח נמי פחת. ובירושלמי חמרי' דמה שחמר ר"ש ובשדך שיתן בסוף כשיעור היינו

שלריך ליתן בסוף פחה כשיעור מה שחייב ממה שקלר חחר שהפרים הפחה הרחשונה: **טו.** משיעור שנים. כמה שנתן בחלמע ובראשה: **טז.** מלטרף הכל: **יז.** שנתן מחלמע כל השיעור:

חידושי מהרי"ח

או באמצע יש בה חלק ששים מכל השדה אעפ"כ צריך ליתן עוד חלק ס' ממה שקצר לבסוף על השיור דוק בדבריו והטעם מפני הרמאים כמ"ש בפ' גם בחיבורו וזה אני אומר לפי הבנת הרב תוי"ט אבל לי נראה שלא חזר כלל ועי' בפ' שכתב ועכ"פ יתן כשיעור פאה הראויה לשדה ההיא כו' ע"ש ונראה כוונתו למה שנשאר דאם היה כוונתו לכל השדה מאי עכ"פ משמע לא פחות מזה ואי לכל השדה קאמר מה צריך עוד ועיין עוד ברמב"ם דפוס יעסנין שיש שם ג"כ הגה"ה כדברי אבל סתם וגם כתב שנוסחה משובשת נדמנה להרב תוי"ט וא"כ אפשר שצ"ל תיבות למה שנשאר ודו"ק כי קצר הגליון להביא כל דברי הרמב"ם.

תוספות אנשי שם

תוי"ט ד"ה **אם שייר כו' וקשה דליתני אם נתן כו'.** ק"ס לכאורה זו מינה קושיח דבשלמא ר"ש דס"ל שלף אם לא שייר נשוף בחמובר מה שהניח הוא פחה ולא קחמר חלא שהמיוב עליו לחת עוד כשיעור לכל פי' כדפי' ליה ולא נפטר בחה שהניח מחחלה שייך שפיר לומר ובלבד שיתן. וממילא משמע דהמיוב עליו לחתו כדיעו לכחחלה בחמובר ובדיעבד חף חן החלוש. משל"כ ר"י שלין כוונתו לחייבו לחת עוד קלח ג' לפחה. חלא כוונתו שבדוקף שם שייר קלח ג' בחמובר שלא קנרו עוד חז מניחו לפחה ומה שהניח כבר היה ג"כ פחה. חבל חם לא שייר חף קלח ג' בחמובר חז הוי כחילו לא נתן כלל ותייב לחת פחה חחרת בחלוש ומה שנתן הוא הפקר ע"כ חינו שייך לומר חם נתן קלח ג' חלא חם שייר קלח ג'. וע"ע: בר"ב ד"ה **ואם לאו כו' ופליג אר"ש כו'.** לכחורה לפי' הל' שבר"ב ד"ה ובלבד פליג ר"י נמי בהא מר"ם דלר"ם חם נתן כל השיעור מחחלה חו מחמלע יצח ולר"י לעולם לריך שיתן קלח ג' לבסוף ולפי' הר"מ חם וכן לפי' בחבורו פליגי בהיפך דלר"ם לריך ליתן בסוף כשיעור לכל פי' כדחית ליה ור"י ס"ל דבקלח ג' סגי:

משום הפקר דכל מה שמוסיף מן המלוג אין לו תורת פאה ואינו נפטר מן המעשר אלא אם כן הפקיר לפ"ע לעשירים כבית הלל דפ"ו. אבל היכא דלא נתן כלל מן הממובר מודה ר"י דנותן מן המלוג כדמוכח בתוספתא ע"ל. ומפי הר"ר טעבלין מירושלים תוב"ד שמעתי בשם רבו מהור"ר יוסף משכנזי שפירש למשנתנו דהכי קאמר אם שייר קלח וכו' כלומר שלא נתן כשיעור אחד משמים ואפי' לא שייר אלא כנגד קלח אחד שלא נתן עליו פאה. קומך לו משום פאה כלומר רשאי להוסיף וליתן ככל שיעור פאה. וכההיא דתניין במשנה ג' פרק ד' דתרומות לעניו תרומה עלה בידו משמים ואחת תרומה. ויחזור ויתרום כמות שהוא למוד. ומש"ה לו כלומר שלא שייר כלל אלא שנתן כשיעור שמים על הכל כל מה שיתן אח"כ אינו נותן אלא משום הפקר כדתנן נמי התם עלה בידו אחד משמים תרומה ואין צריך לתרום. חזר והוסיף חייב במעשרות והכי נמי דכותה שאם יפטר ממעשרות צריך להפקירם: **משום הפקר**. ונפקא מינה להפקר בין לעניים בין לעשירים משא"כ פאה לעני וכו' אבל לעניו מעשר פאה נמי פטור כדתנן בסוף פרקין: **ד' כל שהוא אוכל**. כתב הר"ב למעוטי שפיחי שאינם ראויים לאכילה אלא לבהמה כדי שמעון: **ד' כל דבר שהוא אוכל**. למעוטי שפיחי קטים שאף על פי שהן אוכל על ידי הדחק לאו אוכל מקרי ואין חייבין בפאה לכתיב (ויקרא י"ט) ובקצרכם, ואין קוצרה אלא בדבר הראוי לאכילה: **ונשמר**. למעוטי הפקר שאין לו שומרים שאינו חייב בפאה, לכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב אותם, פרט להפקר, שכבר נעזב: **וגידוליו מן הארץ**. למעוטי כמהין ופטריות שאין להם

מִשּׁוּם הֶפְקֵרייח: **ד' כְּלָל אָמְרוּ בַּפֵּאָה. כָּל שֶׁהוּא אֹכֶליט, וְנִשְׁמָרי, °וְגִדּוּלָיו מִן הָאָרֶץכא, וְחַיָּבִין בַּלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּאָה בְּכָל שֶׁהוּא.**

ציונים

ד' כלל אמרו. שבת קמ. פסחים נו: נדה כ. מיי' שם הלכה ח'.

שינויי נוסחאות

ג' הפקר נד"ס הבקר. וכ"כ גי' הר"ש.

ד' וגידוליו נד' נפטולי וגידולו.

תום' רעק"א

ד' [אות ה] וגידוליו מן הארץ. התוס' בנדה דף נ ע"א כתבו דכמו דמגיה הש"ס בברכות דף מ' ע"ב תני על דבר שאינו יונק מן הארץ. ה"נ

תוספות אנשי שם

באי"ה כרבי שמעון כו'. ג"כ ע' בלבב"ז וכ"מ שכתבו לתרץ הא דלא פסק כר"י כהכלל שבידינו דר"ש ור"י הלכה כר"י משום דס"ל דגם מ"ק מודה לר"ש זהה ור"ש לפרושי מלתיה דמ"ק תמי. והלכה כמ"ק נגד ר"י ע"ש וטעמא דר"ש מבואר בהילופ' שהובא בס' מ"ש ומשמע שהוא דלמא גמורה ולא למכמת. ומה דמ' בתוספתא אר"ש מפני ד' דברים לא יתן פאה אלא בסוף מפני גזל עניים שלא ירחה שעה שאין אדם ויאמר לקרובו עני בא ושול לך פאה זו. ומפני בטול עניים שלא יהו עניים יושבין ומצפין כל היום ויאמרו עכשיו נותן פאה עכשיו נותן פאה. ומפני מרחים עין שלא יאמרו עושרין ואין רואי פ' שקלר את שדהו ולא נתן פאה. ומפני הרמאין שלא יאמרו כבר נתנו. ל"ל לר"ש דרים טעמא דקרא וכ"כ הלאב"ד בפי' לפ"כ. ומשיטתיה דס"ל הכי בתוכחי טובא מזיל והר"מ במגורו הניח בך טעמא דמוספתא. ות"כ ל"ל לכתורה דפוסק כר"ש דדרים טעמא דקרא וע' מה שהאריך בזה התוי"ט במ"ש פ"ג דיבמות.

ד' ברי"ב ד"ה ונשמר למעוטי הפקר. להר"ש אין תלוק בין אם הבעה"ב עצמו או אחר זוכה בו. ואם זוכה בקמה לבד חייב בלשו"פ ממעזוב יחידי ופטור מן המעשרות ואם זוכה גם בקרקע חייב רק בלקט לעולם פטור מכל. ואם זכה גם בקרקע יש תלוק שהבעה"ב חייב בלשו"פ ופטור ממעשרות ואחר לעולם פטור מכל (פאה"ש). ועמש"ל בפ"ג מ"ס: בסה"ד **שכבר נעזב.** מיבעי שכ"כ הר"מ בפי' אך לפ יתענג מנ"ל הנך דרשות דבמ"כ דרים לכולהו מדכתיב קציר מה קציר מיוחד שים בו כל אלו וכ"כ הר"ש. והר"מ גופיה בחבורו בפ"ב מה' מ"ע כ"כ (ש"ל): **וגידוליו.** במשנה ע"מ"ש. וכפ' ש"ל כ' שאין זה תיקון במשנה בפועל אלא ר"ל דיש לפרש כן כמ"ש בעלי הכללים והיינו דדייק בחומרו וגדוליו מן הארץ ולא מלגלג על הפקר דכל מה שנתן מעשר פאה ומקצת להוסיף אם שייר כלל אלא שנתן כשיעור ואחד משמים ואפי' לא שייר אלא כנגד קלח אחד שלא נתן עליו פאה. קומך לו משום פאה כלומר רשאי להוסיף וליתן ככל שיעור פאה. וכההיא דתניין במשנה ג' פרק ד' דתרומות לעניו תרומה עלה בידו משמים ואחת תרומה. ויחזור ויתרום כמות שהוא למוד. ומש"ה לו כלומר שלא שייר כלל אלא שנתן כשיעור שמים על הכל כל מה שיתן אח"כ אינו נותן אלא משום הפקר כדתנן נמי התם עלה בידו אחד משמים תרומה ואין צריך לתרום. חזר והוסיף חייב במעשרות והכי נמי דכותה שאם יפטר ממעשרות צריך להפקירם: **משום הפקר**. ונפקא מינה להפקר בין לעניים בין לעשירים משא"כ פאה לעני וכו' אבל לעניו מעשר פאה נמי פטור כדתנן בסוף פרקין: **ד' כל שהוא אוכל**. כתב הר"ב למעוטי שפיחי שאינם ראויים לאכילה אלא לבהמה כדי שמעון: **ד' כל דבר שהוא אוכל**. למעוטי שפיחי קטים שאף על פי שהן אוכל על ידי הדחק לאו אוכל מקרי ואין חייבין בפאה לכתיב (ויקרא י"ט) ובקצרכם, ואין קוצרה אלא בדבר הראוי לאכילה: **ונשמר**. למעוטי הפקר שאין לו שומרים שאינו חייב בפאה, לכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב אותם, פרט להפקר, שכבר נעזב: **וגידוליו מן הארץ**. למעוטי כמהין ופטריות שאין להם

פירוש המשניות להרמב"ם

השאיר והותיר. ופירוש **הפקר**. הדבר המשולח לכל בני אדם לקחתו כמו שיתבאר בזו המסכתא ודע כי הפאה היא לעניים בלבד ופי' משום מצד כך וכך. ומי שאומר שהפאה שהניח בתחילת השדה או באמצע השדה הפקר ר"ל הוא מותר לכל בני אדם ורבי שמעון אומר שהוא פאה ואע"פ שלא עלתה לו מצות פאה עד שיניחנה בסוף השדה לא יתירוהו אלא לעניים בלבד והלכה כרבי שמעון. ד' נאמר בכאן אוכל להוציא הכופר ופירושו אלחנ"א (וסליליוגא והאלצפיר) [ואלנילג ואלעצפר וקלא האילן והוא .... ונילג בלשון ערבי וחריע אלעצפר בערבי] והם צמחים שיצבעו בהם מיני הצבעונים והדומה להם שאינם חייבים בפאה לפי שאמר הכתוב ובקוצרכם (ויקרא יט) ומלת קציר נופלת על קצירת כל דבר הנאכל. ופירוש **נשמר**. שיהיה במשמרת שכל דבר המופקר ואינו בשימור אינו חייב בפאה לפי שאמר הכתוב בענין פאה תעזוב אותם (שם) וזה מלשון משולח ונעזב ר"ל הפקר. **וגידוליו מן הארץ**. ר"ל שיהיו לשרשיו שריגים משתרגים תחת הארץ ובהם יפרה להוציא מכללם הכמהים והפטריות שאינם חייבים בפאה מפני שאמר הכתוב קציר

מלאכת שלמה

להרן פ"ק דפ' קדושים ותוסיף לקח טוב בכולה מתני': **ד' כלל אמרו כו'**. כל דבר שהוא אוכל למעוטי שפיחי קטים עכ"ל ר"ע ז"ל ממר המלקט ע' במ"ש רפ"ק דמעשרות בשם תוס' ור"ש ז"ל. ולרמיתי להעמיק הנה כל פי' הר"ש שילילי"ו ז"ל. וז"ל כל שהוא אוכל בפ' כלל גדול דמס' שבת מפ' אוכל למעוטי שפיחי קטים ולוקה וכ' בתוס' דהא דנקט הני ולא קאמר כל דבר שאינו אוכל משום דהני מזי קנא לאכילה וקמ"ל דלא תשיבא אכילה דידהו ולהכי נקט שפיחי ולא נקט קטים ולוקה עלמן דהנהו פשיטא דלא חזו כלל ויותר נכון לומר דמשום דמני בשביעית כלל גדול אמרו בשביעית כו' ולקמני התם שפיחי קטים ולוקה להן ממילי הלוקעין דמשמע דכלל דמנח גבי פאה הוא למעוטי כללא דמנח בשביעית וכ"כ רש"י ז"ל שם פ' כלל גדול וז"ל והאי דנקט הני ולא נקט שאר מינין שאינן ראויין לאכילה משום דמיידי דגבי שביעית תני להו די"ל שביעית נקט הכא גבי פאה ומעשר ליתנהו ע"כ והא דמתני' דשביעית תנא שפיחין ולא תנא גרעינין קטים ולוקה עלמן דמשמע בריש פ' כלל גדול זוטא דהגרעינין מאכל אדם הן

יכין תפארת ישראל בועז

יח. ר"ל כל מה שנתן במתובר. מלא נתנו בקופו הו"ל הפקר אם הפקיר לפ לעשירים [כלקמן רפ"ו] ונותן פאה מתרת במלוג. ואז אינו מוסיף על שמים. כך נ"ל: **יט.** לאפוקי שפיחי קטים. והוא מין לגבע ומזי לאכילה ע"י הדחק. משא"כ קטים עלמן לא מזו כלל [נדה ד"ע ע"ש תוס' שם] ולרש"י [שבת דס"ח] להכי לא ממעט קטים גופיי'. מדלמין דרך לזקטם עד שיעשו שפיח אחר ד' וה' שנים: **כ.** למעוטי הפקר (ד): **כא.** למעוטי כמהין ופטריות מיני שוומממן. שאינם מושרשים בארץ ומחויר קא גדלו:

משנה ראשונה

מילתא מחריתי קאמר מי שנתן שיעור פאה ומקצת להוסיף אם שייר מייב בהפקרים כשיעור ואזר והוסיף במתובר פטור ממעשר היינו כשדעתו מתחלה להוסיף. והר"י משכנזי ז"ל הגיה בחילי בחי' לרבי הר"ש ז"ל. ועי' במו"ט שכתב עוד בי' אחר בשם הר"י משכנזי דה"ק אם לא נתן מתחלה כשיעור פאה אפילו לא שייר אלא כנגד קלח אחד שלא הפקירם כנגדו הרי לא יצא מוצא פאה ומה שמוסיף עתה אם פאה עליו. אבל אם נתן מתחלה כל השיעור מה שמוסיף עכשיו אין עליו תורת פאה ואינו פטור ממעשר אלא מ"ש מתחלה לשם הפקר ודמי להיפוך דפ"ד דתרומות מ"ג עכ"ל. ופי' זה לכאורה קשה בי' הר"ש דלהר"ש לא אם הפקירם מתחלה כשיעור מותר להוסיף על המתובר לשם פאה. ואין לומר דלפי' של הר"י משכנזי מיירי שכבר תלש לפאה הראשונה ומתלוש מה שמוסיף אינו פאה להר"ש אלא"כ היתה פאה פחות מכשיעור דהוי כאילו לא הפקירם דרשאי או מייב להפקירם מתלוש. דז"א דהא הר"ש בריש פרקין מפרש דפלוגתא היא בירושלמי ואיכא מ"ד דאפילו הפקירם פחות מכשיעור יש עליו תורת פאה ומה שמוסיף מייב במעשר. ול"ל דלפי' הר"ש הא דהפקירם כשיעור ומזר והוסיף במתובר פטור ממעשר היינו כשדעתו מתחלה להוסיף. והר"י משכנזי מייבי בחילי בחי' ולא ראה דברי הר"ש להכת. ומשמע לי דהיא גופא טעמא דבמתובר מוסיף לשם פאה ומתלוש לא. משום כיון דמלות פאה במתובר ולכך כשהניח עדיין במתובר גלי דעתיה שרוצה להוסיף לפאה. אבל תלש הרי לא היה דעתו מתחלה לשם פאה: **ד' כלל אמרו בפאה**. וה"ה בלקט ושכחה ופרט ועוללות מייתי להאי כללא דהא מקציר ומעזוב ילפינן לכל הני וכבולהו כתיב קציר ומעזוב. ומע"ג דשכחה לא כתיב מעזוב כמאן דכתיב ביה דמי וכן פי' רש"י בחולין דף קל"ד הני דכתיב בהו מעזוב כתיב בהו ולגלא כתיב בהו הא כתיב בהו יהיה משמע בהויהו יהא בעזיבה להא לא כתיב בהו נמיה ע"כ ומה"ט פטרינן הפקר משכחה: **ונשמר**. למעוטי הפקר שכבר נעזב כמ"ש הר"ב. כלומר שכבר נעזב קודם קבירה אבל קלר תליש והפקיר תליה הזוכה מן